

In beweging

kwartaalblad van de Christengemeenschap
Pinksteren 2011

Huwelijk en relatie



In beweging

kwartaalblad van de Christengemeenschap
15e jaargang nr. 3, Pinksteren 2011

Inhoud van dit nummer

Van de redactie 1
Vele wegen leiden naar Rome 1
Thema: Huwelijk en relatie 2
Serie: Op de groei 15
Pinkstertijd 18
Kennismakingsinterview 22
Bestuur en instellingen 25
Berichten uit de gemeenten 26
Allerlei 27
Internationaal 29
Boeken 31
Aankondigingen 34
Gestorvenen 36

Redactie

Nelle Amons, Bastiaan Baan,
Jolanda van Dam, Jos van Damme,
Marianne de Nooij

Redactieadres

In beweging, p/a mw. J. van Dam,
Putterweg 64, 3851 GE Ermelo
tel. 0341-550606
e-mail: inbeweging@unica4.nl
Ook voor inlichtingen over abonnementen

Financiën en advertenties

Jos van Damme, tel. 0318-416079
e-mail: josvandamme@chello.nl

Druk

Drukkerij Modern, Bennekom

Kopijdata

Michaëlnummer 1 juni 2011
Adventnummer 1 oktober 2011
Kopij graag aanleveren per e-mail
(inbeweging@unica4.nl).
De redactie behoudt zich het recht voor
ingezonden kopij in te korten of niet te
plaatsen.

*Illustratie omslag: 'De kus'. Constantin
Brancusi (1908), Muzeul de Arta Craiova,
Roemenië*

De Christengemeenschap in Nederland en Vlaanderen Adressen en tijden van diensten

M=mensenwijdingsdienst, K=zondagsdienst voor de
kinderen, info: gezien onregelmatigheid navraag nodig.

Alkmaar, Oude Kanaaldijk 9, 1825 AT, 072-5613144
M zo 10, di 9, do 10, za 9 (info), K zo 9 (info)

Amsterdam, A.J. Ernststraat 869, 1081 HL, 020-
6420769, bgg 6628346, M zo 10, di 7, wo 9, do 9,
za 9 (info), K zo 9.30 (info)

Antwerpen, H. Consciencelaan 107, B-2640 Mortsel,
03-8305860, M zo 10, wo 7 (info), do 10 (info),
vr 9.30, K zo 9.15 (info)

Arnhem, Brugstraat 5, 6811 MB, 026-3621769
M zo 10 (info), do 9.30 (info), K zo 9.30 (info)

Den Haag, Groot Hertoginnelaan 2, 2517 EG, 070-
3634898, M zo 10.15, wo 10 (info), do 8 (info),
vr 10.30 (info), K zo 9.30

Driebergen, Rijsenburgselaan 2a, 3972 EJ, 0343-
517467, M zo 10.30 (info), do 9.30 (info), K zo 10
(info)

Eindhoven, Dorpstraat 122, 5504 CV, Veldhoven, 040-
2221009, bgg 2520498, M zo 9.30 of 10.45 (info),
wo 9.30 (info), vr. 9.30, K zo 10 (info)

Het Gooi, Veldweg 1, Bussum, 1404 CV, 035-
5417957, bgg 6563160, M zo 10, do 10 (info),
K zo 9.20 (info)

Groningen, Lauwersstraat 3, 9225 HD, 0592-347059,
bgg 0594-659558, M zo 10.30 (info), do 10 (info),
K zo 10 (info)

Leeuwarden, Droevendal 9, 8911 KK, 0594-659558
M zo 10.30 (info), wo 9.15 (info), K zo 9.45 (info)

Leiden, Vestestraat 39-49, 1077 GN, 071-5121459,
bgg 020-6628346, M zo 10.30 (info), za 10.30
(info), K zo 10 (info)

Meppel, Catharinastraat 44, 7941 JG, 0522-452699
bgg 0521-578178, M zo 10.15 (info), K zo 9.45
(info)

Middelburg, Lange Noordstraat 62 (geen postadres),
0118-591628, bgg 583352, M zo 10 (info) K
zo 9.15 (info)

Rotterdam, Lumeystraat 33, 3039 ZN, 010-6652586,
bgg 4612203, M zo 10.30, di 9.30, wo 9.30,
vr 7.30, K zo 10

West-Brabant, Minckelersstraat 27 (geen postadres),
Breda, 076-5422983, bgg 5021945 M za 9.30
(info)

Zeist, van Tetslaan 4, 3707 KD, 030-6913868, bgg
6921173, M zo 10.30, di 8, wo 9, vr 10 (info), za
9, K zo 9.30

Zutphen, Badhuisweg 27, 7201 GM, 0575-541288,
bgg 06-40717174, M zo 10.30, di 9.15 (info),
do 9.15 (info), za 10 (info), K zo 10 (info)

Landelijk secretariaat: 070-3451506
Groot Hertoginnelaan 4
2517 EG Den Haag
E-mail: secretariaat@christengemeenschap.nl
Website: www.christengemeenschap.nl

Van de redactie

In menige kleuterklas wordt het Pinksterfeest gevierd met de bruiloft van de Pinksterbruid en de Pinksterbruidegom: het feest van de vereniging van dat wat gescheiden was. Hiermee wordt de kinderen een treffend beeld aangereikt van de Pinksterbelofte van een nieuwe hemel en een nieuwe aarde, die niet meer – zoals nu – van elkaar gescheiden zijn. Is dit niet ook een beeld voor het huwelijk, dat als thema centraal staat in dit nummer?

Bij de huwelijkswijding wordt echter ook uitgesproken, dat iedere gemeenschap, klein of groot, een veel verder reikende uitstraling heeft. Want aan het einde van het huwelijks sacrament ontvangt de nieuwe kleine gemeenschap, het nieuwe echtpaar, de goddelijke zegen niet slechts voor zijn eigen geluk, maar met zoveel woorden voor het 'heil en geluk van de gehele mensheid'.

Ook bij de doop waarover het artikel in onze serie 'Op de groei' gaat, is sprake van een wereldwijde mensengemeenschap, de gemeente van de Christus Jezus waarin het kind op aarde wordt ontvangen en die op deze dag wordt vertegenwoordigd door de doopgemeente. Deze grootse gemeente staat ook centraal in het artikel 'Pinkstertijd', over oecumene, waarin zelfs sprake is van één kerk. Is dit niet een grandioze Pinksterbelofte: vele nieuwe gemeenschappen of gemeenten, klein en groot, levend op een 'Nieuwe Aarde, die eens zal stralen als een ster', zoals in het Driekoningenzangspelletje klinkt?

Nelle Amon

Vele wegen leiden naar Rome

Dit oude gezegde hebben we nog nauwelijks verwerkt. We gebruiken het vaak vrijblijvend, in de zin van leven en laten leven, je eigen weg volgen en de ander gedogen. Maar zodra we iemand tegenkomen die anders denkt en handelt, hebben we de neiging om de ander met onze eigen maatstaf te beoordelen.

Wie is er in staat om de ander onbevooroordeeld als een gelijkwaardige te zien – en daar ook naar te handelen? En toch is dat een dringende noodzaak geworden in een wereld, waar totaal verschillende mensen met totaal verschillende zienswijzen dicht bij elkaar moeten leven.

Vele wegen leiden naar het Nieuwe Jeruzalem. Twaalf verschillende wegen leiden naar de twaalf poorten van het werelddoel. Alleen wie zijn broeder, die langs andere wegen wandelt, herkent en erkent, zal zijn eigen weg vinden die leidt naar onze gezamenlijke toekomst.

Bastiaan Baan

Thema: Huwelijk en relatie

Toen de redactie van *In beweging* warm liep voor het thema 'huwelijk en relatie', was het meteen duidelijk: dat doen we in het Pinksternummer, wanneer de kleine kinderen het feest vieren van de Pinksterbruid en de Pinksterbruidegom. Nelle Amons en Maria Rijkssen gaan in de eerste bijdrage met elkaar in gesprek over hoe je een huwelijk in deze tijd verzorgt. Bastiaan Baan vertelt over het huwelijkssacrament in de Christengemeenschap. Psycholoog Jacques Meulman beschrijft de opgave, die hij ziet in de relaties die ontstaan in het 'samen-gestelde gezin'. En bewindsdrager Ernst Terpstra belicht de ontwikkelingen in de maatschappij ten aanzien van gelijkgeslachtelijke relaties en hoe partners van gelijk geslacht hun relatie ook met het religieuze leven kunnen verbinden.

Hoe verzorg je een huwelijk in deze tijd?

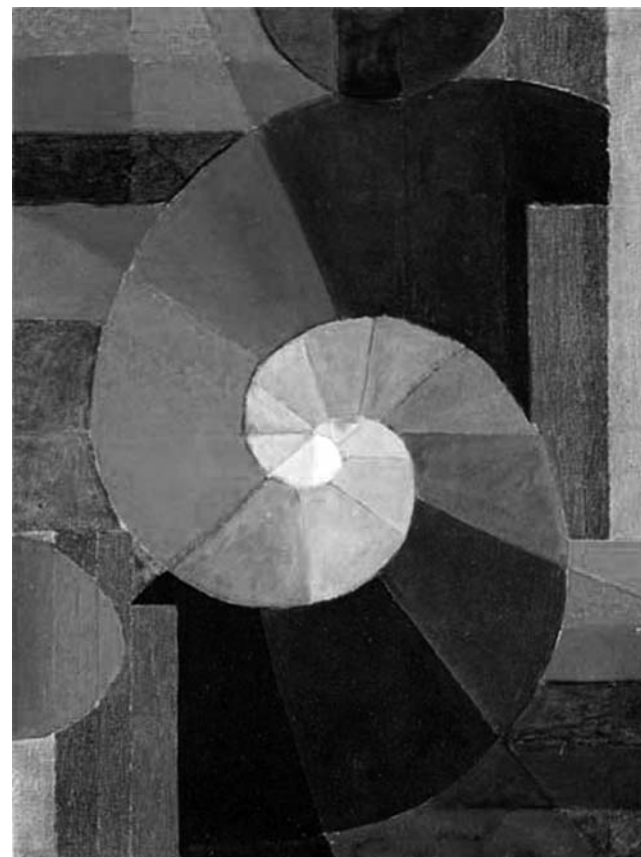
door Nelle Amons en Maria Rijkssen (gemeente Driebergen)

Al in 1990 schreef Maarten Udo de Haes in Zo meen ik, dat ook jij bent (Uitgeverij Christofoor 1990): "Het monogame huwelijk, dat het gehele leven standhoudt is niet meer 'normaal', want het is op slechts 20% van de huwelijken van toepassing! Dit feit werpt dan ook de vraag op, of zo'n huwelijk, dat in principe de trouw tot aan de dood veronderstelt, nog wel zinvol is." In Nederland wordt één op de drie huwelijken weer ontbonden, in Amerika meer dan de helft. Velen wonen ongehuwd samen als voorstadium van een huwelijk, al of niet juridisch vastgelegd en geregistreerd. Dat lijkt ideaal, maar is geen garantie dat het daarop volgende huwelijk zal slagen, want zulke huwelijken kennen een nog hoger scheidingspercentage dan huwelijken die als zodanig gestart zijn. Ook kiest een aanzienlijk aantal mensen er voor zich niet voor langere tijd te binden, maar heeft partners binnen opeenvolgende relaties, waar al dan niet mee samengewoond wordt.

Heeft de vorm 'huwelijk', zoals die sinds ongeveer 1900 bestaat en sindsdien als romantisch ideaal is ingeburgerd, zijn langste tijd gehad? Zo ja, waarom zouden we er dan aan vasthouden? Waarom nog een ideaal najagen dat toch niet te verwerkelijken is

en dus een illusie blijkt? Welke vorm zou een huwelijk in onze tijd moeten hebben? De normen en waarden, die door de sociale omgeving of de kerk werden bepaald als het kader voor het huwelijk – ook al werd vaak gedacht 'zo hoort het nu eenmaal' – hebben afgedaan. We laten ons niets meer van buitenaf voorschrijven, willen zelf bepalen hoe we ons sociale leven vormgeven. We willen niet meer leven in samenlevingsvormen, die alleen 'om de vorm' bestaan, maar eigenlijk een leugen vormen.

Toch kun je je afvragen of het eigenlijk niet zo is, dat we het ideaal van het levenslange monogame huwelijk misschien nog helemaal niet kunnen volbrengen. Dat het niet afgedaan heeft, maar dat we aan het begin van de ontwikkeling ervan staan. Dat de vorm die voor onze tijd geschikt is, nog ontwikkeld moet worden. Dat, als je nu een huwelijk wilt, dat een heel nieuw bewust gewild soort samenwerkingsverband zou moeten worden met een eigen authentieke vorm, een soort kleinste cel binnen het grote sociale verband waarin wij mensen leven? Als het huwelijk, het partnerschap nu een samenwerkingsverband en oefenplaats is, wanneer ben je daar in je leven aan toe? Wanneer ben je rijp genoeg om zo'n verband aan te gaan en samen op weg te



'De ontmoeting', Johannes Itten (1916), Kunsthaut Zürich

gaan? En wat moet je leren om het een slagingskans te geven? Wat moet je met name verzorgen? Wat zijn de valkuilen en gevaren?

Twee levenslijnen tot een lemniscaat gevormd

Maria Rijkssen: "Nog jong en tamelijk naïef ging ik mijn eerste huwelijk in. We hadden beiden de verwachting dat het huwelijk voor levenslang zou zijn. Maar de levensgemeenschap die er was, konden we beiden niet in leven houden. Waar schoten we tekort in de verzorging van datgene wat leven geeft, ontwikkeling mogelijk maakt?

Het huwelijk als samenleving op lichamelijk, psychisch en geestelijk gebied stopte na vele jaren, maar de verbondenheid ontwikkelde zich daarna tot een nieuwe interesse in de ander, een partnerschap na het huwelijk.

Jaren later trad ik opnieuw in het huwelijk. Deze stap kwam niet uit verliefdheid, maar groeide vanuit nieuwsgierigheid en interesse in die andere mens. Er kwam na maanden een weekend dat we samen in Zuid-Limburg gingen kamperen. We wandelden twee hele dagen en vertelden elkaar ons levensverhaal: ieder kreeg een hele dag om zonder onderbreking van de ander te vertellen. We luisterden met respect naar elkaar. Hierdoor was het mogelijk om tijdens het vertellen van het eigen verhaal, jezelf vragen te stellen en door het luisterend oor van de ander in jezelf

nieuwe en onbekende gebieden te ontdekken. We besloten samen verder te gaan. Op onze trouwkaart kwam te staan: 'Trouwen, meer dan samenwonen. Samenleven. Hoge toppen, diepe dalen. De weg te gaan elkaar werkelijk te ontmoeten; ontwikkeling'.

Er volgde een wettelijk huwelijk en maanden later tezamen met de mensen waar we ons nauw mee verbonden voelden, een spirituele bevestiging van ons besluit. Dat was de consequentie van het feit dat we niet beiden konden kiezen voor het sacrament van het huwelijk in de Christengemeenschap. We spraken naar elkaar uit, ieder op zijn/haar eigen wijze, 'om met elkaar op

*De man staat, waar de aarde eindigt.
De vrouw staat, waar de hemel begint.*
Victor Hugo

weg te gaan, in respect voor de eigenheid van de ander. In het vertrouwen, dat wat we willen in beweging zal blijven en in gesprek zal zijn. Maar altijd trouw aan wat ons bindt, waarachtig is en tot ontwikkeling zal leiden'. Als teken van dit besluit hangt boven ons bed een lemniscaat van touw. Deze is door de aanwezigen op onze bruiloft gevormd door onze twee levenslijnen tot een lemniscaat te leggen, als teken van onze levensverbinding, samen op weg naar de toekomst."

Nelle Amons: "Jouw verhaal, Maria, maakt op mij grote indruk door het respect voor elkaar dat er uit spreekt en de zorgvuldigheid, waarmee je zowel je scheiding als je nieuwe huwelijk hebt vormgegeven. Ook beluister ik een steeds weer in gesprek zijn, een in contact blijven met de ander. Zo heb jij je relaties verzorgd. Het vraagt mijns inziens wel kwaliteiten die onontbeerlijk zijn, als je een langdurige relatie aangaat en in stand wilt houden.

In de – bijna – vijftig jaar dat ik nu getrouwd ben, is me dat niet altijd makkelijk gevallen. Dat komt mede, omdat ik pas na langere tijd echt ontdekte hoezeer we verschilden, met name wat onze herkomst betrof. Ik herinner me bijvoorbeeld, toen ik na achttien jaar huwelijk voor het eerst met mijn man, zijn zus en haar man naar Indonesië ging voor een 'heimweereis', zoals wij het noemden, dat ik me een totaal vreemde voelde in het land, dat zij alle drie als hun thuisland ervoeren. Plotseling begreep ik toen ook hoe dat thuisland, waar hij bovendien in een zgn. Jappenkamp had gezeten gedurende WOII, zijn wezen kleurde. Als ik het moeilijk had tijdens deze jaren, dacht ik steeds weer aan het moment, dat wij eens tijdens onze huwelijkswijding het 'ja' hadden uitgesproken. Dat droeg me.

Het enigszins mysterieuze woord levensgemeenschap, waarvan in het sacrament sprake is, heeft me altijd geïntrigeerd. Ik ontdekte gaandeweg dat het de basis van het huwelijk vormde en ik beleefde het als een soort levend organisme, dat net als alle andere levende organismen regelmatige verzorging nodig heeft. Nu weten we allemaal, dat planten water en voeding nodig hebben, een bodem om op te groeien en met name toewijding van de verzorger. En ik vroeg me af: welke voeding, welk water heeft de levensgemeenschap die huwelijk heet, nu nodig, wil hij groeien en bloeien? Op welke bodem kan dit organisme zich ontwikkelen?

Wolfgang Gädeke, een Duitse priester, noemt in zijn boek *Ehe, Sehnsucht, Idee, Wirklichkeit* (Verlag Urachhaus, 2006) vier vaardigheden die de partners die samen de verzorgers zijn van dit organisme, zouden moeten ontwikkelen:

- Het vermogen werkelijk lief te hebben, waarbij het ik een rol speelt;
- Het 'anders' zijn van de partner doordat hij/zij in een ander gezin, een andere cultuur, een ander volk of op een andere plek op aarde is geboren, accepteren en zelfs toejuichen;
- Het 'anders' zijn van de partner doordat hij/zij van het andere geslacht is (in het geval van een huwelijk tussen man en vrouw) leren verdragen en waarderen;
- Bereid zijn de seksualiteit te vermensenlijken, dat wil zeggen elkaar daarin te naderen, op elkaar af te stemmen.

Hij acht het echter het allerbelangrijkste, dat je met elkaar praat over wat je meemaakt en vroeger hebt meegemaakt en wat je daaraan beleeft of hebt ervaren, dus over je binnenwereld, liefst regelmatig, zodat het een gewoonte wordt. Het is mooi als je samen de natuur in gaat, naar een concert, naar een voordracht, maar als je niet met elkaar deelt – al is dat nog zo moeilijk – wat je beleeft, leer je elkaar eigenlijk toch niet echt kennen. Het allermoeilijkste is misschien

wel, om elkaar te vertellen, zonder verwijten, wat je aan elkaar ervaart, wat je stoort, wat je juist fijn vindt. Samen iets lezen en het er over hebben wat je raakt daarin, bijvoorbeeld de bijbel, filosofen, grote denkers en samen naar de mensenwijdingsdienst gaan, bouwt ook mee aan het fundament van de levensgemeenschap.

Hij zegt erbij, dat dit natuurlijk allemaal een soort ideaal is, waar in de praktijk meestal weinig van terechtkomt, maar mij lijkt het, juist als het leven erg hectisch is, van groot belang, zulke uurtjes samen te hebben. Zelf vond ik het altijd bijzonder fijn minstens eenmaal per jaar zonder de kinderen een week, of zelfs iets langer, er samen op uit te trekken, maar ik had dan ook heel lieve ouders, die de kinderen onder hun hoede wilden nemen. Ik zou me ook kunnen voorstellen, dat je dat met vrienden onderling afspreekt, waardoor ieder op zijn beurt een aantal dagen zonder kroost heeft. Een rijkdom, zelfs al blijf je thuis.

Een modern leven met geren en gevlieg om kinderen naar dagopvang of school te brengen en op tijd op je werk te kunnen zijn, vraagt om zulke uren of dagen. Eens las ik een originele oplossing: een gezin dat erg gestresst werd door alle drukte, besloot dagelijks een half uur eerder op te staan. Daardoor kwam er ontspanning rond de ontbijttafel en kon zelfs die maaltijd gebruikt worden om elkaar wat te vertellen. Bovendien kwam nu iedereen gemakkelijk op tijd en verdween de haast.

Gädeke beklemtoont ook de tijden van opstaan, maaltijden en naar bed gaan op elkaar af te stemmen en bijna 'heilig' te verklaren, voor het hele gezin, maar ook voor de partners zelf, om goede gewoonten te kweken. Die werken dan als de mest en het water voor de plant. Die mest kan nog extra kwaliteit krijgen als je op vaste tijden een spreuk of gebed spreekt, een gewoonte die mijn man en ik, nu bijna vijftig jaar getrouwd, nog steeds de 'kinder' tafelspreuk doet zeggen voordat we 's avonds gaan eten.

*Liefde is een stroom waarin twee rivieren
zich mengen zonder hun eigenheid
te verliezen.*
Jacques de Bourbon-Busset

Wat het leren liefhebben betreft is het boekje van Erich Fromm geweldig: *Liefhebben, een kunst, een kunde* (Uitg. Bijleveld, 1995). Daarin beschrijft hij hoe houden van een wilsdaad is en dat daaruit liefde ontstaat. Bij wat jij schrijft over je tweede relatie moest ik ook denken aan wat een Indiase vrouw eens tegen mij zei: 'De huwelijken bij ons zijn weliswaar gearrangeerd, maar daarbij is, als het goed is, zorgvuldig gekeken of wij wel goed bij elkaar passen. Dan groeit de liefde vanzelf. Die huwelijken van jullie sneuvelen vaak, omdat ze nog veel te veel op verliefdheid gebaseerd zijn en die gaat binnen een paar jaar helemaal over. En wat dan?'

Gädeke vindt dat je nog geen huwelijk kunt aangaan, als je niet 'partnerfähig' bent, dat wil zeggen ook alleen kunt zijn en zelfstandig en je jezelf kunt bedruipen. Dan pas kun je ook echt met elkaar afspraken maken over alles wat erbij komt kijken als je een huwelijk aangaat.

Nu klinkt dit allemaal erg serieus en dat is het ook, maar ik denk, dat het van en met elkaar genieten, het met elkaar leuke dingen doen, plezier hebben, elkaar plagen, dus alles waar de humor een rol speelt mee bepaalt wat voor kleur je levensgemeenschap krijgt. Ik denk, dat het ook uitmaakt of je van je huis een thuis weet te maken, waar ieder graag wil zijn. Wat dat betreft heb ik vaak te doen met jongere, werkende stellen, die zoveel te doen hebben op hun werk en thuis, dat sommigen de grootste moeite hebben de verzorging van hun huwelijk ook nog als taak op zich te nemen. Ik denk ook waar te nemen, dat de hechtingsproblematiek, die als een groot probleem in onze tijd wordt beschouwd, een rol speelt. En ik vroeg me ten aanzien daarvan

af: durven we het soms niet meer aan om ons te hechten, ons met huid en haar met een partner te verbinden? Is het te moeilijk, vraagt het te veel van ons, zijn we te individueel geworden? Maar dan zie ik toch steeds weer jonge of oudere mensen, die de kunst van het liefhebben beter willen leren en geen genoegen nemen met het vaak

kortstondige geluk van de verliefdheid. Die toch 'ja' zeggen zoals Dag Hammarskjöld eens schreef in zijn boekje *Merkstenen* (Uitg. Ten Have, 2007): 'Ik weet niet wie – of wat – de vraag stelde. Ik weet niet wanneer zij gesteld werd. Ik herinner me niet dat ik antwoordde. Maar eens zei ik ja tegen iemand of iets.' "

De huwelijkswijding – Waar begin je aan...?

door Bastiaan Baan (geestelijke, gemeente Zeist)



De koning en de koningin, elk met een takje, verbonden door de heilige Geest. Rosarium Philosophorum (1550), Frankfurt

Er zit niets anders op: wanneer je de huwelijkswijding samen wilt ontvangen, moet je er vroeg of laat aan (of in) geloven. Hoewel dit sacrament met iedere zin iets hoorbaar en zichtbaar maakt, blijkt het voor veel mensen moeilijk toegankelijk te zijn. Waar begin je aan, als je de huwelijkswijding wilt ontvangen?

De meest eenvoudige omschrijving van wat zich daarin afspeelt is te herkennen in een bekende zin in het evangelie: "Waar twee in Mijn Naam verzameld zijn, daar ben Ik midden onder hen". Het heeft geen zin om de weg naar de huwelijkswijding te gaan onder het motto: baat het niet, dan schaadt het niet. Een eerste voorwaarde voor het ontvangen van dit sacrament is: geloven in de werkelijkheid van deze belofte "Waar twee in Mijn Naam verzameld zijn, daar ben Ik te midden van hen". Indrukwekkend in zijn een-

voud werd deze realiteit eens vertolkt door een kersverse bruidegom, die na de huwelijksplechtigheid aan zijn bruid en de priester vertelde: "Zag je dat? Christus kwam uit het altaarschilderij naar ons toe en raakte ons aan". Met een natuurtalent voor geestelijk realisme beschreef deze man de essentie van het sacrament. Zelden herkent een mens het zó concreet. Zulke ervaringen zijn uitzonderingen die de regel bevestigen. Hoe kunnen wij – ook wanneer we 'ziende niet zien en horende niet begrijpen' – een toegang vinden tot deze verborgen werkelijkheid?

Zegen

De tekst van de huwelijkswijding beschrijft Zijn aanwezigheid in verschillende vormen en gradaties. Aan het begin van de handeling spreekt de priester 'in de Naam' van de opgestane Christus. Maar de aanduidingen van Zijn aanwezigheid worden gaandeweg steeds concreter. Een uitdrukking daarvan is de passage, waarin het beeld van de Opgestane letterlijk het middelpunt van de handeling vormt, wanneer de priester met een handgebaar 'de weg vrij maakt'. Dit is een specifiek kenmerk van de huwelijkswijding (en tevens een criterium om te peilen of je samen dit sacrament zou willen ontvangen): het middelpunt van de handeling is niet 'het stralende bruidspaar' (zoals in het burgerlijk huwelijk), maar Christus zelf. Zijn uitspraak wordt letterlijk bewaarheid: '... daar ben Ik MIDDEN onder hen'.

In het slotdeel van de handeling, dat tevens een terugblik omvat, is de aanduiding van Zijn aanwezigheid nog concreter. Mijn ervaring bij het voltrekken van de huwelijkswijding is, dat de grootste verdichting en concentratie ontstaat, wanneer 'onder de ogen

Liefhebben betekent niet, dat de een de ander aankijkt, maar dat men gemeenschappelijk in dezelfde richting kijkt.
Antoine de Saint-Exupéry

*Mann und Frau
Und Frau und Mann
Reichen an den Himmel an.
Die Zauberflöte, Mozart*

van Christus' (zoals letterlijk in het ritueel klinkt) gesproken wordt over Zijn zegenende macht – gevolgd door de daadwerkelijke zegening van het huwelijk.

Het sacrament mondt uit in een woordeloos gebaar van zegen, waarin alles is vervat wat is aangesproken en opgeroepen. Relatief vaak kunnen bruid en bruidegom, maar ook de getuigen en de gemeente, iets van dit hoogtepunt ervaren. Zo vertelde een echtpaar na afloop van de huwelijkswijding, dat ze bij deze zegen een geschenk als een zichtbare mantel die hen tastbaar om de schouders werd geworpen, ontvingen. De werkelijkheid van het gezegde: 'Huwelijken worden in de hemel gesloten' is op zulke ogenblikken herkenbaar. Sommigen kunnen nog dagen- en wekenlang de nawerking van deze stille aanraking bemerken.

Levensgemeenschap

De grootste kunst van het huwelijk bestaat er uit, deze werking een leven lang samen te cultiveren. Het begrip 'levensgemeenschap', dat als een rode draad door de huwelijkswijding heen loopt, drukt uit dat een geestelijke werkelijkheid tot dagelijkse realiteit moet worden, tot in het gewoonteleven. Het huwelijk bestaat – besef ik uit eigen ervaring na bijna veertig jaar levensgemeenschap – voor een groot deel uit het regelmatig cultiveren van het levensgebied: opstaan, ontbijten, afscheid nemen, thuiskomen, helpen in de keuken, terugkijken op de gebeurtenissen van de afgelopen dag, samen bidden... Dat bedoelt het sacrament met het woord 'levensgemeenschap', dat in de loop van de handeling zeven keer klinkt. Door het samen verzorgde huwelijk ontstaat in het gebied van de levenskrachten een gemeenschappelijk weefsel, een mantel. Dat ervaar

je, doordat je voortdurend (bewust of onbewust) weet hebt van elkaar, ook als je door de afstand letterlijk van elkaar gescheiden bent. In sommige Russische sprookjes wordt dit gegeven drastisch uitgebeeld wanneer de sprookjesprins, ver weg van zijn geliefde, in levensgevaar is: het zakdoekje, dat hij bij haar heeft achtergelaten, begint te bloeden. Wanneer echtelieden lang samenleven, kun je op den duur zelfs af en toe een uiterlijke overeenkomst tussen man en vrouw herkennen: tot in de fysiognomie kan de levensgemeenschap zich uitdrukken. Onder de indruk van deze gemeenschappelijke levenskracht, die samen sterk maakt schreef ik jaren geleden ter gelegenheid van onze zilveren bruiloft het volgende gedicht:

*Schering en inslag van het lot
hebben een mantel in alle kleuren
om ons heen geweven,
glanzend als wolken
in donker en licht.*

*Er zijn mensen met een eigenzinnige en
wonderlijke individualiteit, die niet
geschikt zijn voor het huwelijk. In een
huwelijk moeten de partners een soort
vermenging van zelfstandigheid en
afhankelijkheid hebben. Ze moeten
stevige karakters hebben om gesloten
persoonlijkheden te vormen – en tegelijk
soepel en beweeglijk zijn, zonder
eigenzinnig of angstig te worden.
Novalis, Fragmenten*

*Als ik u aanraak,
behoedzaam als in het eerste begin,
worden wij Hem nabij:
ik in u,
gij in mij.*

Nu, op weg naar de 50 jaar, ben ik
benieuwd wat het goud voor ons in petto
heeft.

De opgave van het samengestelde gezin

door Jacques Meulman (gemeente Leiden)

Een samengesteld gezin ontstaat wanneer ouders met kinderen, die voorheen deel uitmaakten van een ander gezin, samen een nieuw gezin vormen. Dat wil zeggen dat bij het vormen van een samengesteld gezin niet de beide partners de biologische ouders van de kinderen zijn. Uit onderzoeken en publicaties van o.a. het Centraal Bureau van de Statistiek blijkt dat er elk jaar ongeveer 15.000 echtscheidingen zijn waarbij minderjarige kinderen betrokken zijn. Een groot aantal van deze ouders met kinderen gaat binnen een paar jaar weer een nieuwe relatie aan.

De schatting is dat er elk jaar 10.000 samengestelde gezinnen bijkomen, overigens niet alleen na een echtscheiding maar ook, wel-

iswaar een aanzienlijk kleiner aantal, door het overlijden van één van de ouders. Het succesvol samenvoegen van twee gezinnen blijkt vier tot zeven jaar te duren. Lang niet altijd lukt het de partners echter om samen met hun kinderen een nieuwe start te maken en uiteindelijk valt ruim de helft van deze gezinnen weer uit elkaar.

Er is een groot aantal boeken over het samengestelde gezin geschreven, onder andere door mensen die al dan niet succesvol zo'n gezin gevormd hebben of door mensen die in zo'n gezin zijn opgegroeid en door wetenschappers of hulpverleners.

Met grote betrokkenheid en heldere inzichten wordt teruggeblikt op de ervaringen of wordt ingegaan op de verschillende aspecten van die gezinsvorming. Vele praktische

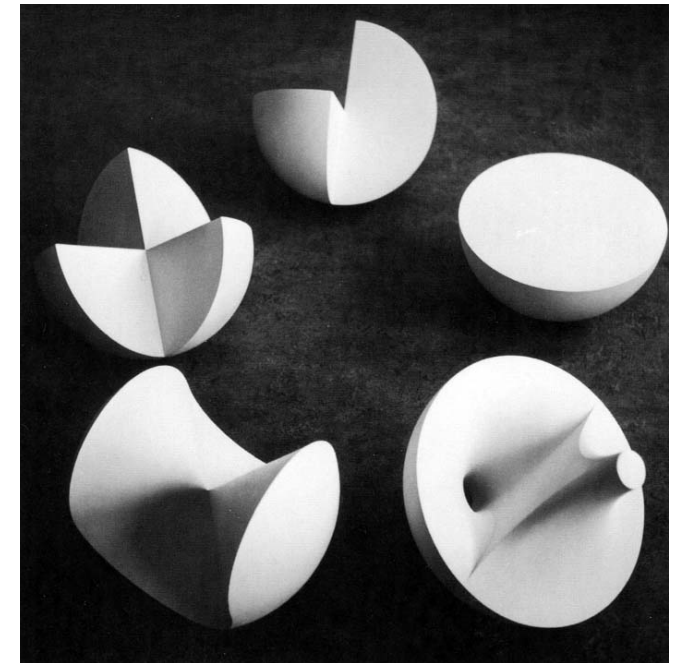
aanwijzingen en oefeningen voor de dagelijkse gang van zaken worden gegeven, die de betreffende ouders en kinderen een houvast kunnen bieden op hun weg. In dit artikel wil ik een aantal gezichtspunten uitwerken dat aanvullend kan zijn op de inhoud van die publicaties.

Beelden:

de dragende bodem

Allereerst wil ik ingaan op de werkzame kracht van beelden. Heel veel van wat er tussen mensen gebeurt hangt samen met het beeld dat we van de ander in ons dragen. Wanneer we negatief benaderd worden door iemand zouden we kunnen vragen: "Welk beeld heb jij eigenlijk van mij?" Of wanneer ik me erger aan iemand, zou ik het beeld dat ik me gevormd heb van hem of haar eens wat kunnen opschonen, want wie van ons wil er nou niet 'beeldschoon' gevonden worden? In het beeld dat ik me vorm van de ander leeft een kracht die niet alleen doorwerkt in mijn gedachten, maar ook in mijn gevoelens en mijn handelen. Die beelden werken door tot in het levenslichaam, tot in het etherlichaam van de ander dat ondermeer de draager is van de gezondheid en van de dagelijkse gewoonten. Een kind zou, wanneer een ouder vraagt hoe lang nog gezegd moet worden dat hij zijn jas moet ophangen bij thuiskomst, kunnen antwoorden: "Net zo lang tot jij het beeld van mij en mijn gedrag veranderd hebt!".

Het is een antwoord dat niet echt bevorderlijk is voor de goede verstandhouding tussen de ouder en het kind, maar wel een antwoord dat duidelijk kan maken hoe werk-



'Familie von fünf halbe Kugeln', Max Bill (1966), Karlsruhe

zaam beelden in de opvoeding (en het onderwijs) kunnen zijn. Uiteraard is er waarschijnlijk niet één kind dat zo'n antwoord zal geven, maar er zullen ongetwijfeld veel volwassenen zijn die onmiddellijk beseffen, hoe de beeldvorming in belangrijke mate hierbij meespeelt.

In elk gezin leven en werken zulke beelden, die de gezinsleden van elkaar vormen. Die levende beelden komen niet in het bewustzijn, maar werken wel zo dat ze door de gezinsleden beleefd worden in de zin van welbehagen of onbehagen. Die beelden dragen ook de dagelijkse gang van zaken in elk gezin. En hoe liefdevoller en vanzelfsprekender ze zijn, hoe vloeiender de dagelijkse gang van zaken zal kunnen verlopen. Die kwaliteit in het gezin heeft als bijwerking dat hij wat conservatief van aard is, in die zin dat veranderingen en afwijkingen irritaties opleveren. In een kerngezin, een gezin waarin beide ouders de biologische

ouders van de kinderen zijn, gaat het opbouwen van die kwaliteit langs de weg van de geleidelijkheid. In een samengesteld gezin komen, meestal in een korte tijd, twee verschillende 'gewoontegezinnen' bij elkaar, die vaak al jaren bestaan en die waarschijnlijk vanuit verschillende beelden zijn gevormd. Ondanks alle goede voornemens en zorgvuldige voorbereidingen kunnen er toch 'afstotingsreacties' optreden, omdat die anderen nou eenmaal zo anders zijn.

Wanneer vooral de problemen nadrukkelijk op de voorgrond komen te staan, waarmee een startend samengesteld gezin onvermijdelijk te maken krijgt, bestaat de kans dat die problemen vooral de verschillen benadrukken, zodat een polarisering kan optreden en verwijdering van elkaar het gevolg is. Het zou kunnen helpen als de beide ouders van het nieuwe gezin beelden van elkaar en de kinderen vormen die zij zich dagelijks, al is het maar een paar minuten, levend voor de geest halen. Net zoals leraren dat doen van de kinderen in hun klas, of zoals we dat kennen van een kinderbespreking in de scholen en van een patiëntenbespreking in een therapeuticum, bouwen zij het beeld van de ander op, net zolang tot de ander helder voor de geest staat. Daarbij nemen die beelden in kracht toe als de beide ouders de beelden van hun kinderen zien als ontwikkelingsbeelden, waarin ze algemene menselijke wetmatigheden herkennen.

Daarbij kan de beleving ontstaan, dat er een grote wijsheid in de kinderen leeft en vormend werkt. In een aantal pedagogische voordrachten geeft Rudolf Steiner aan, dat we met zulke innerlijke, levende beelden niet alleen onze gedachten, onze gevoelens en onze handelingen naar elkaar en naar de kinderen verzorgen, maar ook de ontmoeting met de engelen in de nacht voorbereiden. Daardoor kunnen zij in ons werken en ons helpen om het wezenlijke van de ander te zien en niet voortdurend tegen zijn 'anders-zijn' op te botsen. Door die inspanning dragen de ouders bij aan het vormen

van het 'ether-gezin' dat samen met alle spullen – het 'fysieke gezin' – de dragende bodem vormt voor de gezinsleden. Die dragende bodem vormt dan weer een schaal voor het zielenleven, de onderlinge relaties.

De kracht van het besluit

Vervolgens zou ik in willen gaan op de kracht van het besluit dat de beide ouders nemen, wanneer zij met hun kinderen aan de vorming van een nieuw gezin beginnen. Stel dat er bij de ouders een verlangen leeft naar het vormen van een nieuw gezin en dat dit verlangen zich uitdrukt in verwachtingen. Dan lijkt het alleszins aannemelijk dat die verwachtingen zich vooral richten op de andere partner en zijn of haar kinderen. Uiteraard kan het ook zo zijn dat een partner hoge verwachtingen heeft van zichzelf en zijn of haar kinderen. Maar, hoe dan ook, de meeste verwachtingen hebben helaas nogal eens de neiging in teleurstellingen om te slaan als ze geen werkelijkheid kunnen worden.

Ik zou daar tegenover willen zetten, dat een besluit veel meer samenhangt met het nemen van verantwoordelijkheid voor het aangaan van een verbinding. Bij het vormen van een kerngezin zou je mogen veronderstellen dat de beide partners, nog voordat er kinderen komen, besluiten om met elkaar in zee te gaan. Aan de vorming van het komende gezin gaat dan zo'n besluit vooraf, al dan niet beklonken met een ceremoniële huwelijksvoltrekking. Zo'n besluit draagt, meer of minder bewust, in zich een doel en een richting. Dat werkt door in de wijze waarop de partners, als ze vader en moeder worden, hun gezin inrichten. Daardoor ontstaat er samenhang in de verschillende activiteiten.

Mijn gedachte hierover is, dat partners die met hun kinderen een samengesteld gezin vormen de tijd zouden moeten nemen om zo'n besluit te kunnen nemen, waarbij de kinderen niet in de besluitvorming betrokken worden; uiteraard doen ze innerlijk vol-

ledig mee in de mate waarin zij in de ouders leven. Mijn inschatting is, dat door de kracht van zo'n besluit, waarin de individualiteit van beide ouders gerepresenteerd wordt, de kinderen in de doorwerking daarvan in het nieuwe gezin gemakkelijker hun weg kunnen vinden. Er kan daardoor een werkzame duidelijkheid ontstaan, die houvast en zekerheid geeft en die voorkomt dat er, bij alle tegenslagen en hindernissen, steeds wordt afgewogen of met elkaar verder gaan nog wel zinvol is.

Net zoals in kerngezinnen komt het in samengestelde gezinnen regelmatig voor dat ouders elkaar niet begrijpen, dat de kinderen elkaar niet begrijpen en dat ouders en kinderen elkaar niet begrijpen. In een voordracht die Rudolf Steiner op 10 oktober 1916 houdt in Zürich (*Wie kann die seelische Not der Gegenwart überwunden werden?* GA 168) vertelt hij, dat dit in toeneemende mate in de nabije toekomst zal

'Kunnen twee mensen van hetzelfde geslacht in de Christengemeenschap trouwen?'

door Ernst Terpstra (bewindsdrager voor Nederland en Vlaanderen, geestelijke gemeente Amsterdam)

De vraag 'kan een homopaar trouwen in jullie kerk?' wordt ons geregeld gesteld, zowel in rechtstreekse ontmoetingen als via het contactformulier van de website van de Christengemeenschap. Om die reden hebben we deze vraag opgenomen in de website-rubriek 'veelgestelde vragen' (FAQ) en daarop een beknopt antwoord geformuleerd. In deze bijdrage wil ik het antwoord op deze vraag wat uitvoeriger onder uw aandacht brengen. Inleidend beschrijf ik eerst de belangrijkste feiten en regels met betrekking tot het burgerlijk en het kerkelijk huwelijk.

Het huwelijk is in Nederland en België een wettelijk geregelde samenlevingsvorm tussen twee personen. Beide echtgenoten heb-

gebeuren en dat de verbindingen tussen de gezinsleden niet meer vanzelfsprekend tot stand zullen komen zoals dat in vroegere tijden het geval was.

Er wordt van ons gevraagd, om met kennis van de algemene menselijke ontwikkeling, met kennis van de geestelijke wereld, vrijheid van denken te ontwikkelen, zodat niet de problemen op de voorgrond komen te staan en voor verwijdering zorgen tussen de gezinsleden, maar dat de karmische verbindingen die zij met elkaar hebben duurzame banden vormen. Door die inspanning kan zich de bewustzijnsziel ontwikkelen, die niet alleen in een waarachtig denken, in een objectief gevoelsleven, maar die vooral in een verantwoordelijk, krachtig en betrokken handelen tot ontwikkeling komt. Misschien zijn de samengestelde gezinnen – wellicht nog meer dan de kerngezinnen – de werkplaatsen waar de bewustzijnsziel tot ontwikkeling kan komen.

ben allerlei rechten en plichten, die in Nederland in het Burgerlijk Wetboek zijn vastgelegd. Onder andere zijn zij elkaar 'getrouwheid, hulp en bijstand' verschuldigd; de verplichting tot samenwonen bestaat in Nederland niet meer. Het wettelijk huwelijk is puur een registratie van de regels en plichten die het paar is overeengekomen en die de wet aan het huwelijk stelt. In het wetboek staat nergens dat de ambtenaar van de burgerlijke stand bij die gelegenheid een toespraak moet houden. Doet hij (of zij) dat wel en worden er ringen gewisseld of trouwgeloftes uitgesproken, dan spreken we van het ceremonieel huwelijk. Dit is een uitbreiding op het wettelijk huwelijk en vindt na de registratie plaats.



'Gesprek' (linden hout), Manfred Welzel (1972), Stuttgart

Het is niet gebonden aan de wet en kan daarvoor op elke gewenste locatie plaatsvinden. In de meeste landen wordt het huwelijk gedefinieerd als een verbintenis tussen één man en één vrouw. In het begin van deze eeuw werd het huwelijk in sommige westerse landen, waaronder Nederland (sinds 2001) en België (sinds 2003), opengesteld voor mensen van hetzelfde geslacht.

Overigens speelt de seksuele geaardheid van de beide huwelijkspartners in de wetteksten geen enkele rol. Het Nederlandse huwelijk van twee mannen of twee vrouwen heeft in principe dezelfde voorwaarden en rechtsgevolgen als het huwelijk tussen een vrouw en een man. Er zijn echter twee verschillen: een huwelijk tussen partners van hetzelfde geslacht schept geen afstammingsrelatie met de kinderen van de echtgenoten en verder zal de erkenning van zo'n huwelijk in veel landen problemen geven. In veel Europese landen mogen twee partners van gelijk geslacht niet trouwen, maar wel een geregistreerd partnerschap aangaan. Dit is een wettelijk erkende en geregelde vorm van samenleving tussen twee personen, die in Nederland gelijk staat aan een huwelijk, op de familierechtelijke situatie van tijdens het partnerschap geboren kinderen na. Via een akte van omzetting kan een ambtenaar van de burgerlijke stand een geregistreerd partnerschap eenvoudig omzetten in een huwelijk, en omgekeerd.

Het kerkelijk huwelijk is binnen de christelijke traditie een verbintenis tussen een man en een vrouw, die bezegeld wordt voor het aangezicht van God en in het bijzijn van zijn gemeente. Binnen de protestantse kerken wordt het kerkelijk huwelijk beschouwd als een bevestiging van datgene wat eerder al in het gemeentehuis heeft plaatsgevonden. Binnen de Rooms-katholieke kerk is het kerkelijk huwelijk een sacrament en wordt het beschouwd als de eigenlijke huwelijksluiting, op voorwaarde dat de partners katholiek zijn. In sommige landen, zoals Ierland, Spanje, Portugal en Polen, is er geen sprake van een scheiding tussen het burgerlijk en het kerkelijk huwelijk, en wordt een huwelijk gewoonlijk alleen in de kerk gesloten. In Nederland bepalen het Burgerlijk Wetboek en het Wetboek van Strafrecht – en in België zelfs de Grondwet –, dat geen kerkelijk huwelijk voltrokken mag worden zonder een voorafgaand burgerlijk huwelijk.

Strafbaar echter is alleen degene die het huwelijk voltrekt, niet de huwelijkspartners.

Ver toekomstperspectief

In de Christengemeenschap is de huwelijkswijding een van de zeven sacramenten. Het is niet slechts een inzegening van het huwelijk tussen een man en een vrouw, maar het gaat nog een stap verder. Om die reden komen sommige echtparen dan ook pas jaren na hun huwelijksluiting met de vraag naar dit sacrament en zijn veel gemeenteleden getrouwd zonder het ooit te ontvangen.

Waar gaat het nu om in de huwelijkswijding? Het huwelijks sacrament sluit aan bij de scheiding van de geslachten in de oertijd van de mensheid, zoals die ondermeer in het bijbelboek Genesis beschreven is. De zojuist geschapen mens (vanaf Gen. 1: 27) is nog 'mannelijk-vrouwelijk'. Pas later treedt de scheiding van de geslachten op, samenhangend met wat in de bijbel de 'zondeval' wordt genoemd. In het huwelijks sacrament worden de partners niet alleen aangesproken in hun algemene menszijn, maar ook in hun verschillend zijn en eenzijdigheid als vrouw en man, zowel biologisch als in hun ziel. In het sacrament ligt voor elk van beiden de oproep besloten, eraan te werken de eigen geslachtelijk bepaalde eenzijdigheden aan te vullen in het samenleven met de ander; het sacrament wil ook de kracht daarvoor schenken. Het verre toekomstperspectief van deze werkopdracht is het uiteindelijke verdwijnen van de geslachtelijke tweedeling en het ontstaan van een weer heelgeworden, androgyn mensheid. Aan het einde van het huwelijks sacrament ontvangt het echtpaar de goddelijke zegen dan ook niet slechts voor zijn eigen geluk, maar met zoveel woorden voor het 'heil en geluk van de gehele mensheid'.

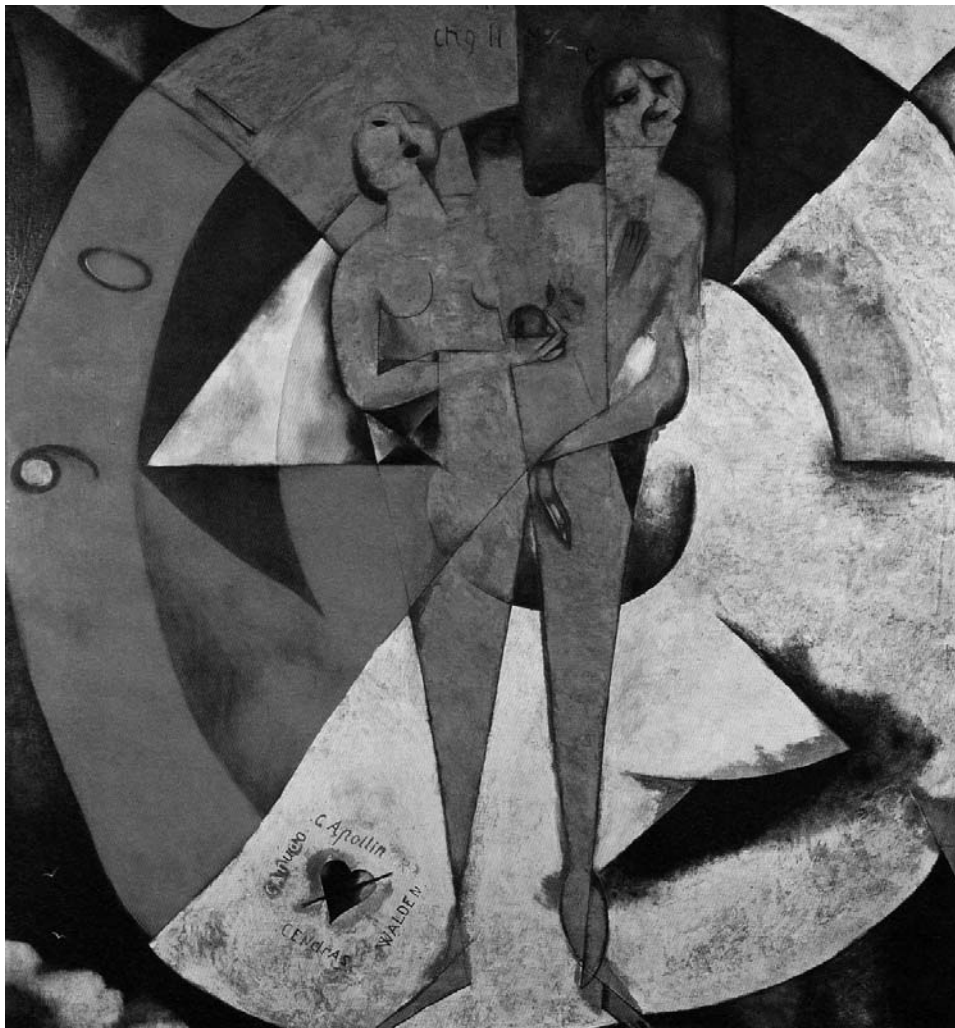
Vanuit het voorgaande moge het duidelijk zijn, dat de huwelijkswijding in de Christengemeenschap uitsluitend van toepassing is op twee mensen van verschillend geslacht. Dit heeft niets te maken met een gering-

schatten of zelfs afwijzen van gelijkgeslachtelijke verbintenissen. De Christengemeenschap heeft namelijk geen oordeel over de seksuele voorkeur van mensen en de manier waarop zij daaraan vorm willen geven. Dit geldt dus ook ten aanzien van haar gemeenteleden en degenen die als priester (m/v) binnen de Christengemeenschap werkzaam zijn.

Viering aan het altaar

Welke mogelijkheid hebben partners van hetzelfde geslacht dan wél om hun huwelijksverbintenis in de kerk te vieren, als voor hen de huwelijkswijding niet van toepassing is? Om deze vraag te kunnen beantwoorden heeft de leiding van de priesterkring, de Kring van Zeven, in 2003 aan een aantal geestelijken gevraagd zich hierin te verdiepen en met een aanbeveling te komen. Het voorstel van deze werkgroep, dat in 2007 door de leiding is overgenomen, was een cultische viering in de vorm als hierna beschreven.

Partners van gelijk geslacht, die voor de wet getrouwd zijn (burgerlijk huwelijk of geregistreerd partnerschap) en die betrokken zijn bij het gemeentelieven, kunnen in de Christengemeenschap met de gemeentegelijstelijke naar een passende vorm zoeken om de huwelijksluiting in de eigen gemeente te vieren. Dat zou kunnen in de vorm van een toepasselijke preek in de mensenwijdingsdienst, met na de dienst een feestelijk samenzijn in de gemeente. Mogelijk is echter ook een aparte cultische viering aan het altaar, zoals bij een dagsluiting. Zo'n viering – die zowel in de ochtend, de middag als 's avonds kan plaatsvinden – bevat in elk geval de volgende elementen: bekruising, lezing uit het evangelie (eventueel aangevuld met andere teksten uit de bijbel), een toespraak van de geestelijke, het Onze Vader en de Christusgroet; ook is er ruimte voor muziek. Dit alles natuurlijk in samenspraak met de gemeentegelijstelijke, die de eindverantwoordelijkheid voor de viering draagt.



'Hommage aan Apollinaire', Marc Chagall (1912), Van Abbe Museum Eindhoven. In het middelpunt van de compositie, waarvan de cirkelvorm een wijzerplaat voorstelt, bevinden zich Adam en Eva, versmolten tot één gedaante, met tussen hen in de appel.

Serie: Op de groei

In de serie 'Op de groei' komen uiteenlopende aspecten van de religieuze opvoeding – van voor de geboorte tot na de pubertijd – aan de orde. De naam van de serie duidt zowel op de groei van het kind, als op de groei die de opvoeder zelf gaandeweg doormaakt. Na eerdere bijdragen over verwachting, zwangerschap en geboorte schrijft Marianne de Nooij nu over de doop in de Christengemeenschap.

De brug tussen hemelhuis en aardehuis

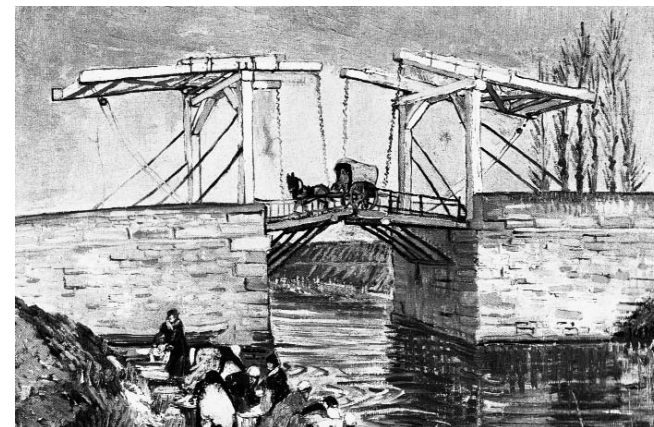
door Marianne de Nooij (geestelijke, gemeente Amsterdam)

Waarom heeft een kind geluk als het gedoopt wordt? Wat gebeurt er eigenlijk tijdens een doop? En hoe bereid je je daar op voor?

De doop in de Christengemeenschap verloopt in zeven opeenvolgende stappen, in zeven gebeden. Het zijn korte gebeden, dus je moet er goed bij blijven, want het is zo maar voorbij. Deze gebeden maken een beweging vanuit de wijde omtrek naar het centrum, naar het kind toe en verwijden zich dan weer vanuit dit middelpunt naar de omtrek toe.

Het eerste gebed richt zich tot de 'wereldgeesten', tot die wijde wereld waar het kind was voor het werd geboren, het hemelhuis zou je kunnen zeggen. De aandacht van deze wereldgeesten wordt in dit gebed gevestigd op drie aardse stoffen: water, zout en as. Deze drie doopsubstanties staan in drie kleine schaal-tjes klaar op het dooptafeltje dat voor in de kerk staat: voor de doopouders, het kind en de beide peten. Het is een driehoekig tafeltje met een diepblauw kleed, waarop een helderrood driehoekig kleedje ligt. Onmiskenbaar doen de

kleuren van dit tafeltje denken aan Maria. Aan hoe Maria zich in een blauw gebaar opent voor wat er uit de goddelijke wereld naar haar toe wil stromen. En hoe zij bereid is om te doen wat nodig is ('mij geschiede naar uw wil') en dit in een actief rood gebaar als offerkracht de goddelijke wereld tegemoet draagt. En daar staan dan die drie aardse doopsubstanties op, waar in dit eerste gebed de aandacht van de wereldgeesten op wordt gevestigd. Later, in het vijfde gebed, zal aan de wereldgeesten gevraagd worden of zij zich met hun hemelkrachten willen verbinden met het water, het zout en de as; zich er zo mee verbinden, dat het dan niet meer gewoon aards water, zout en as is, maar dat



'De brug van Langlois', Vincent van Gogh 1888, Rijksmuseum Kröller-Müller Otterlo

het stoffen zijn geworden die met hemelkrachten zijn doordrongen. Wanneer het kind hiermee gedoopt wordt, dan mag het aan den lijve ervaren: ja, dat wat mij zo vertrouwd is uit het hemelhuis waar ik vandaan kom, dat is kennelijk ook hier op aarde te vinden!

Wereldwijde mensengemeenschap

Het tweede gebed richt zich tot de 'doopgemeente'. Dat zijn alle mensen die daar aanwezig zijn: de vrienden en familie van de doopouders, maar ook de mensen uit de gemeente van de Christengemeenschap, die door het hele jaar heen een voortdurende sacramentele stroom verzorgen, met de mensenwijdingsdienst als kloppend hart. In deze stroom is de doop opgenomen; hierdoor wordt hij gedragen.

In dit tweede gebed horen we dat het kind hier op aarde wordt ontvangen 'in de gemeente van de Christus Jezus'. Deze gemeente van de Christus Jezus is veel en veel groter dan de plaatselijke gemeente van de Christengemeenschap. Het credo verwoordt het zo, dat tot die gemeente allen behoren – wereldwijd, binnen en buiten kerkverbanden – "die de heilbrengende macht van de Christus ervaren". De doopgemeente vertegenwoordigt op deze dag deze hele grote gemeente van de Christus Jezus.

Het derde gebed richt zich tot de twee peten, de wachters, meestal een vrouw en een man, die ter weerszijden van het kind zitten en die bij het horen van deze woorden opstaan. In dit gebed horen zij, dat ze deze taak op zich nemen vanuit de 'offerkracht van het hart'. En ook, dat ze de ziel van het kind 'leiden in de gemeente van de Christus Jezus'.

Overall waar het kind in zijn ontmoeting met de peten aan hen *liefde* kan ervaren – liefde voor de natuur of voor een mooi kunstwerk of muziek, liefde voor een andere mens die wellicht hulp nodig heeft, en niet in het minst ook de liefde voor het petekind zelf – daar wordt de ziel van het kind 'geleid in de gemeente van de Christus Jezus'. Want

Christus is immers de leraar van de mensenliefde! Oprechte liefde is niet voor te stellen zonder offerkracht. En dat is dan ook de kracht van waaruit de wachters deze taak op zich nemen.

In het vierde gebed zijn we helemaal in het centrum van de doop aangekomen: bij het kind. In één adem worden het hemelhuis met de geestelijke lichtmachten en het aardehuis van de mensengemeenschap genoemd. De brug tussen hemelhuis en aardehuis is geslagen en nu klinken de namen, die het kind hier op aarde zal dragen.

Incarnatiehulp

Dan volgt de doop met de drie substanties. Aan de lichtmachten uit het hemelhuis wordt gevraagd om deze aardse stoffen helemaal te doordringen. Telkens wordt het kind bij zijn namen genoemd, als het op het voorhoofd wordt gedoopt met water, op de kin met zout en op de borst met as. In de aanraking met deze van hemelkrachten doordrongen stoffen mag het kind de ervaring opdoen: ja, dat wat ik ken uit het hemelhuis, dat kan ik hier op aarde ook vinden, dat kan ik hier gaan zoeken.

Waarom nu juist water en zout en as? Daarover valt veel te zeggen en in de doopvoorbereiding komt dit ook zeker ter sprake. Wilma Bos heeft in het Paasnummer 2008 van *In beweging* hierover een achtergrondartikel geschreven (1).

Met het zesde gebed ontvangt het kind een drievoudige zegen voor zijn levensweg, de zegen van de Vadergod, de Zoongod en de Geestgod, die met drie kruistekens wordt 'ingeschreven' in de levensruimte om het kind heen.

Tot slot verwijdt de doop zich in het zevende gebed weer tot de doopgemeente, die met toegewijde aandacht voor het hele gebeuren deze doop samen met de priester mee heeft voltrokken. De doopgemeente krijgt de opdracht om de ziel van het kind te leiden, zodat haar wording in het leven helemaal uit de verf mag gaan komen. De doop wordt

afgesloten met het Onze Vader, het gebed dat de brug is tussen hemel en aarde.

Waarom heeft een kind geluk als het gedoopt wordt? Een pasgeboren kind komt vanuit een niet-zintuiglijke, geestelijke wereld (het hemelhuis) terecht in een wereld vol aards licht, aardse geluiden, zwaartekracht, temperatuurverschillen. Het is niet ondenkbaar, dat een kind dan wel eens heimwee heeft naar het hemelhuis en moeite heeft om op aarde in dat kleine lichaam te incarneren. Met de doop mag het kind ervaren, dat het licht en de krachten van het hemelhuis ook te vinden zijn hier op aarde. Toen de mens ooit uit het paradijs werd verdreven, brak de brug tussen hemel en aarde. De mens raakte afgezonderd van het hemelhuis. In de doop wordt deze brug opnieuw aangelegd en ervaart het kind dat je deze brug telkens zelf opnieuw kunt betreden. Voor menig kind is dit een echte hulp bij het landen in het aardse bestaan, een incarnatiehulp.

Tot aan het veertiende jaar kan een kind in de Christengemeenschap worden gedoopt en zo deze incarnatiehulp ontvangen. Daarna *word* je niet meer gedoopt, maar mag je jezelf gaan dopen, telkens weer opnieuw in de mensenwijdingsdienst: met drie kleine kruisen bij je voorhoofd, je kin en je borst, iedere dienst zevenmaal. Ook dan is dit zelf bouwen aan de brug tussen hemel en aarde een incarnatiehulp, een hulp om je lang niet altijd eenvoudige leven hier op aarde daadwerkelijk te leven.

'Hoe bereid je je als ouders voor op de doop van je kind? Om te beginnen kun je er over gaan lezen in de diverse boeken over de sacramenten van de Christengemeenschap (2) en een vrijblijvend oriënterend gesprek voeren met een priester van de gemeente bij jou in de buurt. Het is niet nodig dat je lid bent van die gemeente, ook je kind wordt door de doop geen lid. Maar interesse in die gemeente en wat daar op het gebied van religieuze opvoeding wordt aangeboden is



'Hüter des Anfangs', Manfred Welzel (1975), Stuttgart

natuurlijk vanzelfsprekend. Wanneer je na deze oriëntatie (die al tijdens de zwangerschap kan beginnen) tot de slotsom komt dat je deze doop wilt voor je kind, dan ga je op zoek naar twee wachters. In het gesprek met de priester worden daarvoor ook gezichtspunten aangereikt. En wanneer de wachters gevonden zijn en het kind is geboren, dan kan met hen en de priester de doop worden voorbereid en voltrokken.

(1) Dit artikel is op te vragen bij het Landelijk Secretariaat en ook te vinden op www.christengemeenschap.nl / Tijdschrift *In beweging*, Serie III 'Rondom de diensten', deel 3 'Wijden', pag. 5.

(2) O. Broekers, 'De Christengemeenschap'; E. Huidekoper, 'Kijk op een kerk'; S. Knijpenga, 'Leven uit de oorsprong'; M. Udo de Haes, 'Noem mij bij mijn diepste naam'.

Nooddoop

Een jongen werd direct na de geboorte zeer ziek. Hij werd naar het ziekenhuis gebracht en daar opgenomen, maar eenmaal in het ziekenhuis ging het steeds slechter. Toen hij drie dagen oud was, werd de ouders geadviseerd onmiddellijk een volledige bloedtransfusie te laten uitvoeren. Daarbij zou 90% van het bloed gewisseld moeten worden. Omdat de ouders hier grote moeite mee hadden, vroegen zij hun antroposofisch huisarts om advies en deze adviseerde de nooddoop te laten voltrekken.

Met de priester, die thuis werd opgehaald en die onderweg in de auto de namen van het kind repeteerde, reden de ouders terug naar het ziekenhuis. Die avond werd het kind gedoopt. Er was geen schriller contrast denkbaar: de priester in zijn gewaden in een door neon verlichte babykamer, waarin tien kinderen lagen. Na de nooddoop rekte het kind zich uit en viel in een diepe slaap. De volgende morgen meldde de behandelend arts dat de bloedtransfusie niet meer nodig was; wat hadden de ouders gedaan, dat het nu zoveel beter ging? Zelfs beneden in het ziekenhuis, in het laboratorium, was in het bloed te zien geweest dat er een absolute ommekeer had plaatsgevonden. Drie weken later werd het kind in de gemeente nog 'gewoon' gedoopt.

Wanneer u een ervaring uit de religieuze opvoeding van uw (klein)kind wilt delen met de lezers van *In beweging*, stuur uw bijdrage (max. 200 woorden) dan naar het redactieadres. Zie binnenzijde vooromslag.

Pinkstertijd

Oecumene – Pelgrimage van vertrouwen

door Otilia Broekers (gemeente Amsterdam)

Eind december vorig jaar kwamen er ongeveer dertigduizend jongeren vanuit heel Europa bijeen in Rotterdam. 'Taizé aan de Maas' heette deze bijeenkomst. De internationale oecumenische broederschap Taizé was de organisator. Deze broederschap vestigde zich in 1940 in Taizé, een Frans dorp in Bourgondië. Vandaar de naam.

Spraakverwarring

Vijf dagen lang trokken de jonge mensen in

Rotterdam met elkaar op. Van heinde en ver gekomen en van verschillende kerkelijke afkomst. Samen zingen, bidden, mediteren en de eredienst vieren. Een groots oecumenisch gebeuren. Ze spraken allerlei talen en konden elkaar misschien nauwelijks verstaan. Maar er was een grote verbondenheid: ze waren bijeengekomen in naam van Christus. Ze begrepen elkaar.

In het Pinksterevangelie (Hand. 2:4) lezen we hoe de volgelingen van Jezus, vervuld



'Acta apostolorum', Pieter van der Borch (16e eeuw). Prentenkabinet Museum Boijmans van Beuningen

van de Heilige Geest, in andere talen (tongen) beginnen te spreken. Het Griekse woord *glossa* kan zowel tong als taal betekenen. En de menigte hoorde ieder in zijn eigen moedertaal Gods grote werken verkondigen. Dat moeten heel wat talen geweest zijn, want de mensen waren van overal vandaan naar Jeruzalem gekomen om het joodse Wekenfeest (= Pinksterfeest) te vieren. Het was een wonder. Ze verstonden wat er gezegd werd. Vanaf dat moment verspreidt het evangelie zich over de wereld in steeds meer verschil-

lende talen. Maar in de eerste eeuwen na Christus begrijpt men elkaar nog vanuit de 'bron'. Clemens van Alexandrië (ca 125/150-215) kan nog zeggen: "De Verlosser is veelstemmig en werkt op vele wijzen voor het heil van mensen". Maar hoe meer de tijd vordert, hoe verder men van het oorspronkelijke gebeuren komt te staan. In de eerste helft van het millennium van onze jaartelling ontstaan verschillende theorieën over wie Jezus Christus eigenlijk was. En het lijkt wel alsof men een voor elkaar onbegrijpelijke taal spreekt. Het wonder van

de vele talen bij het oorspronkelijke Pinkstergebeuren, waarin de boodschap voor iedereen te verstaan was, is in het tegendeel veranderd. Resultaat: een totale spraakverwarring met geruzie en misverstanden.

In een aantal concilies en synodes worden afspraken gemaakt over wat men geloven moet. Alles wat afwijkt wordt ketters verklaard. Het proces van onbegrip voor elkaar gaat verder. Wat eerst de katholieke kerk heet, 'katholiek' in de zin van 'algemeen', wordt uiteindelijk in 1054 opgesplitst in de Oosterse Orthodoxe Kerk met Constantinopel en de Westerse Katholieke Kerk met Rome als middelpunt. Tot overmaat van ramp ontstaat er in het Westen in de 16de eeuw een protestbeweging en het protestantisme is geboren. Het is de tragiek van het Christendom, dat het in de loop der eeuwen zo gefragmenteerd is geraakt.

Bewust eenheid nastreven

In de eerste helft van de vorige eeuw was het nog zo dat je als katholiek niet naar de protestantse bakker ging, al bakte hij beter brood. Na de Tweede Wereldoorlog komt er op Nederlands initiatief voorzichtig een kentering. De Wereldraad van Kerken wordt in 1948 in Amsterdam opgericht. Een oecumenische beweging, eerst binnen het protestantisme, om alle afscheidingen het hoofd te bieden. Later is de beweging internationaal geworden en zijn er meer dan driehonderd christelijke kerken lid met uitzondering van de Rooms Katholieke kerk. 'Oecumenisch' is afgeleid van het Griekse woord oikoumenè wat 'bewoonde wereld' betekent. Het wordt nu gebruikt om de beweging aan te duiden die de eenheid van alle christenen nastreeft.

Elk land heeft zijn eigen Raad van Kerken en er zijn lokale Raden verbonden aan een stad of gebied. Wat hen allen bindt, is het streven naar een groeiende samenwerking van de verschillende kerken en onderlinge dialoog. Tegenwoordig worden ook de andere wereld-

godsdiensten in de dialoog betrokken. Het gaat erom elkaars 'taal' te leren verstaan.

Een ander groot oecumenisch orgaan is The Conference of European Churches (CEC), de conferentie van Europese kerken. Ongeveer vijftig jaar geleden is deze opgericht om de kloof tussen Oost- en West-Europa te overbruggen. Inmiddels zijn ca. 120 verschillende kerken lid, waaronder de meeste orthodoxe, hervormde/gereformeerde, anglicaanse, vrije- en oud-katholieke kerken in Europa. Samen met de Raad van Europese Bisschoppenconferenties, waarin de Rooms Katholieke bisschoppenconferenties in Europa zijn verenigd, is in 2001 de *Charta Oecumenica* ondertekend: een handvest voor de groeiende samenwerking van de kerken in Europa. Dit is een belangrijk document voor de oecumene. Eén alinea wil ik uit deze Charta lichten:

"Veel verschillende vormen van oecumenische samenwerking hebben reeds hun waarde bewezen. Trouw aan het gebed van Christus 'Dat ze allen één mogen zijn. Zoals u, Vader, in Mij bent en Ik in U, zo moeten zij in Ons zijn, zodat de wereld geloven kan dat U Mij hebt gezonden' (Joh.17:21), mogen wij echter niet bij het tot nu toe bereikte stil blijven staan. In het besef van onze schuld en tot omkeer bereid, moeten wij ons inspannen om de onder ons nog aanwezige verdeeldheid te overwinnen, zodat wij samen de boodschap van het evangelie onder de volkeren geloofwaardig verkondigen."

Dit is in feite de kern van de oecumene. We hebben zelf schuld aan het gegeven dat we als christenen niet één, maar verdeeld zijn. En we moeten vooral niet stil blijven staan en op onze lauweren gaan rusten, maar doorgaan om die eenheid bewust na te streven.

Hoe staat de Christengemeenschap hierin?

Er zijn verschillende contacten met de lokale afdelingen van de Raad van Kerken, maar de Christengemeenschap is geen lid van de

Wereldraad van Kerken, of van een landelijke tak van The Conference of European Churches. Toch is de Christengemeenschap in principe oecumenisch ingesteld. De laatste zin van het credo zegt het al: "Gemeenschappen, waarvan de leden de Christus in zich voelen, mogen zich verenigd voelen in één kerk, waartoe allen behoren die de heilbrengende macht van de Christus ervaren." De woorden 'één kerk' hebben hier mijns inziens de betekenis van de Ene Onzichtbare Kerk, die alles omvat. Anders gezegd: de ware kerk van Christus is in iedere kerk aanwezig. Je zou ook kunnen zeggen dat het er niet om gaat de kerkmuren te slechten, maar om de kerkdeuren open te zetten: de ultieme gastvrijheid. In de Christengemeenschap is iedereen welkom in de mensenwijdingsdienst en ieder die dat voor zichzelf kan verantwoorden kan deel nemen aan de communie.

Maar je kunt nog zo gastvrij zijn voor mensen van een andere kerktraditie, hoe staan deze kerken tegenover de Christengemeenschap? Waarom geen lid van deze oecumenische organisaties? Hier stuiten we op een aantal bedenkingen. Ten eerste wordt onze doop niet officieel erkend. Al in de eerste eeuwen van het Christendom ontstonden er vragen over de geldigheid van de doop die in 'ketterse' bewegingen gegeven was. In het Concilie te Arles (314) werd dit definitief tot op de dag van vandaag vastgelegd: de doop is geldig als deze ook buiten de 'ware' kerk gegeven is met de trinitarische formule ('in de naam van de Vader, de Zoon en de Heilige Geest'; Mat. 28:19).

In de Christengemeenschap wordt deze formule niet exact gebruikt. Er worden woorden gebruikt met dezelfde strekking. Je zou denken dat dit een kleinigheid is, maar toch is het tot nu toe een probleem gebleken. Bovendien wordt er gesproken over de ziel die vanuit de geestelijke wereld naar de aarde gezonden wordt. Dit vooronderstelt een voorgeboortelijk leven, dat al vlug leidt naar de reïncarnatiegedachte.

Nu is dit laatste geen zogenaamd leerstuk van de Christengemeenschap, want er zijn geen leerregels. De meeste andere kerken verwerpen deze gedachte echter, al wordt er tegenwoordig soepeler mee omgegaan. In verband hiermee wordt de Christengemeenschap vaak op één lijn gezet met de antroposofie. Al vlug vallen dan de begrippen van gnosis en gnosticisme, die beschouwd worden als ketterse bewegingen. Er is veel uitleg nodig om dit recht te breien: dat de Christengemeenschap geen antroposofische kerk is en dat Christus als 'waarlijk God en waarlijk mens' wordt gezien (Concilie van Chalcedon, 451) en zo is er nog wel meer.

Dan is er nog een ander probleem dat deelname in de oecumene met de andere kerken bemoeilijkt. De Christengemeenschap zelf heeft geen mening. Dit wil zeggen dat de Christengemeenschap als kerk geen uitspraken doet. Op vragen als 'Hoe denkt de Christengemeenschap daarover?' kun je alleen op persoonlijke titel antwoorden. Toch ligt daar ook weer een kracht: als lid kun je naar eigen waarheid antwoorden in je verbinding met de Christengemeenschap. In die zin kun je de Christengemeenschap als kerk vertegenwoordigen.

Elkaars taal leren verstaan

Tot slot: een belangrijk doel van de oecumenische beweging is 'de gezamenlijke viering van de eucharistie (eredienst) als teken van de zichtbare eenheid van kerken'. Het is moeilijk om hierin mee te gaan want de mensenwijdingsdienst is zoals hij is. Daar kan niets 'vermengd' worden. Maar is de vermenging van liturgieën, het wegvallen van de kerkmuren, werkelijk de bedoeling van de oecumene? Dit lijkt me van niet. Het gaat er eerder om elkaar niet meer te verketteren, maar binnen de Ene Onzichtbare Kerk de 'taal' van elkaars liturgieën te leren verstaan: eenheid in verscheidenheid.

Ook de Christengemeenschap, als kerk onder de kerken, kan daaraan meewerken

door haar 'taal' te laten klinken en anderen te leren verstaan. Dat houdt wel in dat de Christengemeenschap mee moet doen, zich moet laten zien en zich niet afzijdig moet houden. 'Maar we zijn toch de oplossing voor het oecumenische vraagstuk', zeggen sommigen, 'want onze mensenwijdingsdienst heeft zowel protestantse als katholieke aspecten'. Dit moge misschien waar zijn, het is niet zinvol om op een eiland te blijven zitten met het idee dat anderen wel naar ons toe komen roeien als ze een vraag hebben. Het gaat niet om het eigen gelijk. Het gaat erom je in de ander te verplaatsen, zodat de juiste taal gevonden kan worden om met elkaar te spreken en elkaar te verstaan. Er is moed en vertrouwen nodig om

buiten je eigen kring te treden. Ook een zekere offerbereidheid om ruimte te maken voor de ander. Je moet dat echt willen. Maar daar is dat grote doel in de verre toekomst: ooit eens één grote nieuwe Pinkstergemeenschap die kan spreken over 'Gods grote daden' (Hand. 2:11) in een voor iedereen verstaanbare taal. 'Dat zij allen één mogen zijn. Zoals U, Vader, in Mij bent en Ik in U, zo moeten zij in Ons zijn, zodat de wereld kan geloven dat U Mij hebt gezonden' (Joh. 17:21).

De jongeren van 'Taizé aan de Maas' maakten een begin. Gewoon doen en vertrouwen in elkaar hebben. Die bijeenkomst wordt ook wel de 'Pelgrimage van Vertrouwen' genoemd.



Kennismakingsinterview

Deur open naar de toekomst

door Judith van der Bend (gemeente Amsterdam)

Vorig jaar werd Mathijs van Alstein gewijd tot priester in de Christengemeenschap en uitgezonden naar de gemeente Zeist. Oud-redacteur Judith van der Bend zocht hem op voor het gebruikelijke kennismakingsinterview.

Mathijs van Alstein wordt in 1976 geboren in Wilrijk, een randgemeente van Antwerpen. Na twee jaar komt er een broer bij. Mathijs zal zijn hele jeugd en nog vele jaren daarna doorbrengen in een huis dat een halve kilometer verderop staat, in de

aangrenzende plaats Mortsels. Begin jaren negentig zal de Christengemeenschap in Vlaanderen op 200 meter afstand van zijn huis haar eigen gebouw krijgen: de Johanneshoeve. "Ik heb dus jarenlang in de nabijheid van het altaar geslapen", stelt Mathijs vast. Met een twinkeling in de ogen vervolgt hij: "En dat is nu weer het geval". Maar we lopen op de lijn der gebeurtenissen vooruit. Terug naar het ouderlijk huis. "Mijn vader is schrijver; mijn moeder lerares Nederlands en Engels. Er waren veel boeken in huis. Ik heb dan ook veel gelezen." Mathijs komt vanaf de zevende klas op de vrijeschool terecht. "Het optreden van twaalfde klassers had een positieve indruk bij mijn ouders achtergelaten. Maar zelf wilde ik helemaal niet naar een andere school. Het duurde ook wel even voor ik daar mijn plek had gevonden." Dat gebeurde pas toen hij de rol van Scrooge kreeg, in *A Christmas Carol*. "Toen heb ik de sociale kracht en de magie van het theater ontdekt." Daarna ontstaat ook de wens om acteur en filmregisseur te worden. Na het afronden van de vrijeschool – voor zijn eindwerkstuk in de twaalfde klas vertolkt hij een monoloog van Samuel Beckett – meldt hij zich aan voor het ingangsexamen bij de Studio Herman Teirlinck, een gerenommeerde theateropleiding in Antwerpen. Hij komt door de eerste selectieronde, maar daarna valt de deur voor hem in het slot. "Jaren had ik met de gedachte geleefd: woord, drama, theater; dát is het. En nu was daar geen grond meer voor. Ik werd daar heel somber van."

Ik denk, dus ik ben er niet

Mathijs is dan achttien jaar. Hij besluit filosofie te gaan studeren. "Tijdens het lezen van de biografie van Ludwig Wittgenstein deed ik een ontdekking: er is iets dat dieper gaat dan theater en film. Dat was voor mij een soort van openbaring." Hij studeert af op Kierkegaard en krijgt een baan op de universiteit aangeboden, maar hij weigert: de



wens om films te maken leeft nog steeds bij hem. "Ik heb een jaar vrijaf genomen en ben suppoost bij de opera geworden om geld te verdienen. Toen drong het op een avond ineens tot mij door, dat de deur naar theater en film voor mij gesloten zou blijven. Ik wist ineens dat dit niet zou lukken." De universiteit biedt Mathijs opnieuw een baan aan; hij kan aan het werk als wetenschappelijk medewerker. "Dat betekende weinig lesgeven en de mogelijkheid tot promoveren." Mathijs voelt zich niet direct thuis in zijn nieuwe werkkring. Wanneer na enige tijd zijn relatie uit raakt, is hij naar eigen zeggen "weer keihard terug bij af". We schrijven 1999; Mathijs is nu 23 jaar. Een vriend, leraar op de vrijeschool, geeft hem een boek van Rudolf Steiner in handen. "Ik las het en opeens viel alles op zijn plek. De deur ging open, helemaal." Hij lacht breed. "Je moet weten, het motto van de filosofen aan de universiteit is: ik denk, dus ik ben er

niet. Dat betekent: je bent alleen op de campus om les te geven en te vergaderen. De rest van de tijd doe je thuis je eigen ding. Zo zat ik hele dagen ongemerkt Steiner te lezen. Toen ik dan na twee jaar verslag moest uitbrengen, kwam de aap uit de mouw. Ik moest ophouden antroposofie te studeren of mijn contract zou niet verlengd worden." Mathijs gaat dan Duitse metafysica lezen; hij promoveert uiteindelijk op Heidegger.

Ondertussen, het is inmiddels 2005, heeft hij in de trein zijn toekomstige vrouw ontmoet, een Amerikaanse, geboren in Ohio. Ze maken samen een lange autotocht door de Verenigde Staten: in negen weken trekken ze het hele land door en tijdens die reis raakt ze zwanger.

In de toekomst gekatapulteerd

In de tijd dat hij aan zijn proefschrift werkt bezoekt Mathijs voor het eerst de mensenwijdingsdienst in de Johanneshoeve. Dat is een intense ervaring. Zijn ouders zijn vrijzinnig; hij is niet in een geloof opgevoed. "Maar in ons leeft meer dan één leven. In mij steeg een oude, in het verleden beleefde religiositeit op. Ik voelde mij als een middeleeuwer die in de toekomst gekatapulteerd was. Dat was een oerervaring voor mij: ik zit in de toekomst."

Hij is van plan de dienst eens per seizoen mee te maken, maar dat wordt al snel twee keer per week. Dan komt ook de wens naar boven om priester te worden. "Ik was tijdens het werken aan mijn proefschrift thuis blijven wonen en had zo genoeg geld kunnen sparen om drie jaar seminarie te bekostigen. Ik liet de universiteit voor wat ze was en trok met mijn vrouw en zes maanden oude baby naar Hamburg. Een heel avontuur." Aan het seminarie merkt hij dat de boeken ophouden met spreken. "Dat moest wel, want anders houd je nooit op met lezen", licht hij toe. "Maar makkelijk was

dat niet. Filosofische boeken zijn partituren van levende gedachten. Een filosoof lezen is als noten in muziek omzetten. Die 'viool van het denken' heb ik opzij moeten leggen om priester te kunnen worden. Misschien dat ik dit instrument later nog eens kan oppakken en combineren met het priesterberoep."

Op Hemelvaartsdag 2010 wordt Mathijs gewijd, samen met Hilde Cauwenbergh en uitgezonden naar de gemeente Zeist. "Zoals ik al zei, ik woon nu weer tweehonderd meter naast het altaar. Ik ben blij met deze werkplek. Dit is een gemeente waar het allemaal goed loopt; ik ben omringd door oude rotten in het vak en kan beschut aan het beroep beginnen. Ik hoop hier nog een tijd te kunnen blijven. Er is veel werk hier."

Ook op landelijk niveau heeft Mathijs al een taak: deze zomer neemt hij het jeugdkamp in Rogery over van Craig Wiggins. "Er staat een prima staf klaar", meent hij. "Ik heb er veel zin in." Tijd voor hobbies is er eigenlijk niet. "Ik kan twee dingen naast elkaar doen; dat zijn nu de gemeente en het gezin." Een dag per week is zijn vrouw voor haar studie buitenshuis en dan is het voor Mathijs Pappadag. Als er tijd over is luistert hij graag naar muziek, "om los te komen", of kijkt hij naar een goede film.

Hoe zie je de toekomst van de Christengemeenschap?

"Haar toekomst ligt in de mysteriestroom waaruit zij geboren is. De vraag is of zij in staat zal zijn de oude mysteriën echt te vernieuwen. Twee aspecten zijn hier belangrijk: het uithouden van de donkere kant in onszelf en het elkaar vinden in een onsentimenteel sociaal zijn."

Mathijs zou zelf graag mensen die aan de rand van de samenleving staan bij de Christengemeenschap willen betrekken. "Ik heb veel steden gezien en overal heb ik de achterbuurten opgezocht, ver weg van de glamour van de stad. Daar kun je Degene vinden naar wie we op zoek zijn..."

Boeken

Moedige, kleurrijke, speelse autobiografie

Priester, Goochelaar en Gewoon Mens
Maarten Udo de Haes, Uitg. Kamerling
2011, 310 p., € 19,-

door Willemijn Soer (gemeente Zeist)

AFB 13 (1 kolom) boekomslog Udo de Haes. Met zijn autobiografie *Priester, Goochelaar en Gewoon Mens* heeft de auteur een krachtig en zonnig document het licht doen zien. Krachtig onder andere door de vorm: een autobiografie geordend naar levensthema's. Zonnig doordat de auteur zijn optimistische natuur ruim baan geeft en met humor zijn niet altijd eenvoudige levensloop beschrijft. Hij kijkt daarin niet mee met de zon, zodat de schaduwen zouden wegval- len. De ingreep die hem voor deze verleiding behoedt is de thematische opzet van

de hoofdstukken: de thema's zijn geordend aan de hand van de planeten. Zo kijkt hij steeds vanuit een ander perspectief naar het eigen leven en geeft de schaduwen in zijn leven moedig de ruimte die zij verdienen. In het bijzonder zal deze biografie boeiend zijn voor al diegenen die geïnteresseerd zijn in de levensloop, professioneel of uit lief- hebbij. De thematische ordening biedt aanknopingspunten voor biografiekstudie: het volgen van een thema geeft vaak een heldere blik op de levensrichting en de daar- mee samenhangende keuzes en hun conse- quenties. Ook voor de studie van het karma, naar natuurkarma, affiniteitenkarma en ont- moetingenkarma (zie *Motief* van maart 2011) levert dit document overvloedig materiaal.

Een hoogtepunt is hier het hoofdstuk over de opdracht om in Japan de stichting van de Christengemeenschap mede mogelijk te maken. Deze opdracht, aan iemand die



jaren van zijn jeugd in een kamp op Java doorbracht, beschrijft de auteur koel en beheerst. Maar de vraag moet wel een week overwogen worden voordat een 'ja' kan klinken. Dit 'ja' wordt dan de poort voor de metamorfose van een thema: de groten-deels onbewuste maar daardoor niet minder aanwezige angst en wrok jegens Japan.

Anderzijds vermoed ik, dat de schrijver de leden van de Christengemeenschap zeer zal aanspreken. De geschiedenis van de Christengemeenschap tussen 1980 en begin deze eeuw wordt erin beschreven vanuit het gezichtspunt van de priester, de landelijke en de internationale bewindsdrager. Een indrukwekkend aantal initiatieven, een groot doorzettingsvermogen (negen jaar voor de statuten, 'jarenlang geen verveling' dankzij de opbouw van het landelijk archief), een nog groter uithoudingsvermogen waar het ging om onmogelijke woningen en menselijke verhoudingen in verre steden, dat zijn enkele van de persoonlijke kanten van dit werk, nog afgezien van de

oneindige reeks internationale reizen. Alles bij elkaar een rijk beeld.

Humor en het vermogen anekdotes en voorvallen tot leven te brengen maken van dit boek een muzikaal genoegen: er is ritme in de tekst door de afwisseling van grote lijnen en de smakelijke, ontroerende of aangrijpende voorvallen. Ontroerende momenten te over: de voorbereiding van de jeugdwijding in de Maartenskerk bij Middelburg, als de late zon door een raam een zonnekruis op de Christusafbeelding werpt; de Japanse metamorfose; de kinderuitspraken her en der; het jongetje met de gevouwen handjes; het vroege vriendinnetje en de zekerheid 'dat het voorbij is en nooit meer terugkomt': *paradise lost*. Kortom, dit boek is een feest om te lezen.

Als er al iets op aan te merken zou zijn, dan is het de neiging van de auteur om regelmatig een voorval of hoofdstuk af te sluiten met een commentaar of evaluatie. Hier doet in mijn ogen de auteur zichzelf en zijn geesteskind enigszins tekort: hij neemt het bij de hand om het in het leven te introduceren, terwijl het juist zo moedig, kleurrijk en speels voor zichzelf spreekt!

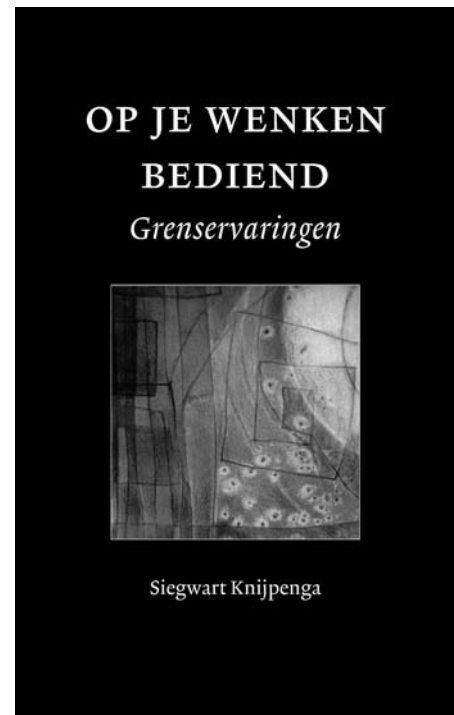
Zingeving wordt zichtbaar

Op je wenken bediend – Grenservaringen
Siegwart Knijpenga, uitg. Jaap Verheij
Boekproducties 2011, 104 p., € 14,50

Te bestellen bij het Landelijk Secretariaat of via de website www.1boek.nl

door Dick en Tiny Bruin
 (gemeente Alkmaar)

AFB 14 (1 kolom) boekomschlag Knijpenga
 In dit boek van Siegwart Knijpenga wordt ons een kijkje gegund door een sleutelgat naar de wereld. Siegwart laat ons zien dat er een andere bewustere manier van kijken mogelijk is. Zo kan je leren toegang te krijgen tot het zien van een diepere betekenis



in de dagelijkse gebeurtenissen. Eigenlijk kun je het boek ook zien als een soort catalogus van een schilderijtentoonstelling. De schrijver schildert, soms in tere voorzichtige kleurtinten, dan weer eens met krachtige penseelstreken en heldere kleuren, tot het kunstwerk ons in zijn volle rijkdom voor ogen staat.

Dan komt bij de lezer de vraag naar boven: wat verandert er in mij nu ik dit schilderij heb ervaren? Want het gaat er om dat je ook zelf leert kijken door een sleutelgat, vanuit een ander perspectief, naar wat jij elke dag weer opnieuw beleeft. Zie die tere, haast doorschijnende kleuren op het doek, voorzichtig word je er door (aan)geraakt. En als het nodig is, kom je soortgelijke situaties keer op keer tegen, tot je het begrepen hebt en je jezelf aanzet tot veranderen.

Het boek kent verschillende thema's: gerangschikte observaties uit verschillende

levensfasen van de schrijver. Een rijkdom aan verworven inzichten komt voort uit de interpretatie van de waarnemingen. Vaak vormen deze waarnemingen de basis van een metafoor. Vervolgens wordt een conclusie of een vraag aan dit beeld gekoppeld. Daardoor wordt een weg zichtbaar gemaakt van de persoonlijke belevenis tot een meer universeel geldende wetmatigheid. Dit kun je wijsheid noemen. Wijsheid door analyse van eigen belevenissen. Niet van buiten opgelegd of ergens gelezen, maar ontleend, ontstaan uit eigen inspanning. Al lezend betreed je dan ook het gebied van de wil. Het zijn misschien allemaal wel wilsoefeningen, die tot doel hebben de werkelijkheid te doorgronden.

De titel 'Op je wenken bediend' geeft aan dat de schrijver heeft ervaren dat het ook vaak cadeautjes zijn die je aangereikt worden. Het is echter de kunst om deze als zodanig in het dagelijks leven te herkennen. De ondertitel 'Grenservaringen' doet vermoeden dat juist deze belevenissen de toegang bieden tot een wereld, die door oefening de rode draad van het leven prijsgeeft, de zin van de belevenissen laat zien.

De geschreven kunstwerkjes worden vergezeld door tekenwerk van Janneke Rosenbrand. Zij zoekt in haar werk de grenzen op tussen licht en duisternis, soms abstract, dan weer in een concrete voorstelling. Subtiele grijstinten kenmerken de tekeningen, die de stemming en de thema's goed weergeven. Ook hier ligt een scherpe waarneming aan ten grondslag. Daardoor sluiten de geschreven teksten en de tekeningen niet alleen goed bij elkaar aan, maar versterken zij elkaar over en weer.

Het boek heeft een sterk dagboekkarakter. Voor de mensen die Siegwart persoonlijk kennen geeft dit boek een bijzondere kijk op zijn biografie. Het zou misschien toegankelijker zijn geworden voor een groter publiek als thema's en verworven inzichten uitgebreider zouden zijn beschreven.